

ZESZYTY NAUKOWE UNIwersYTETU JagIELLOŃSKIEGO

Prace Historyczne 140, z. 1 (2013)

doi: 10.4467/20844069PH.13.002.1041

CZY WOJNA AMERYKAŃSKO-BRYTYJSKA 1812–1814 W AMERYCE PÓŁNOCNEJ POWINNA BYĆ ZALICZANA DO WOJEN NAPOLEOŃSKICH?

Robert Kłosowicz

Uniwersytet Jagielloński

SUMMARY

SHOULD THE AMERICAN-BRITISH WAR OF 1812–1814 IN NORTH AMERICA BE REGARDED AS BELONGING TO THE NAPOLEONIC WARS?

According to the author, the American-British war of 1812 is a constituent part of the Napoleonic wars as it was closely associated with the political situation on the Old Continent, where Napoleon had been embroiled in armed conflicts. It was difficulties associated with the continental blockade, introduced by Napoleon as well as the British counter-blockade that lay at the root of the conflict between Washington and London; the difficulties were particularly harmful to the American trade. It is no coincidence that the American troops marched into Canada at the same time (June 1812) as the Napoleonic army marched into Russia. This chapter in history is not particularly popular in the United States which is due, among others, to the fact that the conflict ended as a matter of fact in a status quo. The peace talks conducted in Ghent remained in the shadow of the negotiations taking place at the Congress of Vienna whereas an interest of the European diplomacy, including the British one, in ending the conflict, was of secondary significance compared to the topicality of European issues.

Key words: Napoleonic Wars, History of USA

Słowa kluczowe: Wojny napoleońskie, Historia USA

Funkcjonująca w literaturze nazwa „wojna 1812” historykowi europejskiemu najsuwa przede wszystkim skojarzenie z wyprawą Napoleona na Moskwę oraz dramatycznym odwrotem Wielkiej Armii w warunkach rosyjskiej zimy. Dla Polaków wojna ta miała szczególne znaczenie, klęska Napoleona położyła bowiem kres nadziei na odbudowę państwa polskiego i pociągnęła za sobą likwidację Księstwa Warszawskiego oraz powrót zaborczych potęg. Wojna ta znalazła trwałe miejsce w polskiej literaturze i świadomości narodowej, gdyż najważniejsza epopeja narodowa, *Pan Tadeusz*, rozgrywa się właśnie w kontekście wydarzeń wojny 1812 roku. W tym samym czasie po drugiej stronie Oceanu Atlantyckiego na kontynencie północnoame-

rykańskim rozpoczął się konflikt, który w świadomości tamtejszych mieszkańców, zarówno Amerykanów, jak i Kanadyjczyków, funkcjonuje również jako wojna 1812 roku, ale dotyczy wydarzeń rozgrywających się w odmiennych realiach. Ten rozdział historii Stanów Zjednoczonych nie jest zbyt spopularyzowany w USA i do niedawna ustępował tylko wojnie wietnamskiej, pod względem niepopularności w społeczeństwie amerykańskim. Z pewnością miało na to wpływ nieudolne prowadzenie wojny przez Amerykanów, którzy warunki pokojowe utrzymane w formule *status quo ante bellum* zawdzięczali raczej sytuacji w ówczesnej Europie niż własnym sukcesom na polach bitew. Wydaje się, że większe znaczenie dla przebiegu i rezultatu negocjacji gandawskich miały toczące się wówczas obrady kongresu wiedeńskiego. Na nich skupiła się bowiem cała uwaga polityków europejskich, w tym oczywiście Londynu, który pertraktacje z Amerykanami potraktował drugoplanowo. Przynajmniej dwa wydarzenia z okresu tego konfliktu wpisały się na stałe w pamięć historyczną narodu amerykańskiego. Pierwszym z nich było zdobycie przez obce wojska Waszyngtonu i jego spalenie, co zdarzyło się tylko raz w historii, drugim – powstanie przyszłego hymnu państwowego USA pod tytułem *Gwieździsty Sztandar*, gdy patriota amerykański Francis Scott Key, będący naoczny świadkiem ostrzeliwania przez Brytyjczyków fortu McHenry w Baltimore, widząc powiewającą nad nim amerykańską flagę, pod wpływem patriotycznego uniesienia napisał słowa do popularnej wówczas pieśni żeglarskiej.

Od początku swej państwowości USA znajdowały się w cieniu polityki Starego Kontynentu i mimo oddalenia ponosiły skutki rywalizacji mocarstw europejskich, co miało wpływ na ich sytuację zarówno polityczną, jak i gospodarczą. Nie minęła jeszcze pełna dekada od podpisania traktatu paryskiego dającego Stanom Zjednoczonym niepodległość i uznanie na arenie międzynarodowej, gdy w Europie doszło do wybuchu konfliktu pomiędzy rewolucyjną Francją i przeciwną jej koalicją. Na wieść o tym, 22 kwietnia 1793 roku, prezydent Jerzy Waszyngton ogłosił neutralność USA wobec toczących się zmagania w Europie, co było wyłamaniem się z sojuszu, jaki USA podpisały jeszcze w okresie walki o niepodległość w 1778 roku¹. Oczywistym powodem ogłoszenia neutralności była świadomość, że Stany Zjednoczone z jednej strony nie były gotowe na nowy konflikt z Wielką Brytanią, gdyby przyszło im wypełniać zobowiązania sojusznicze, a z drugiej chciały zachować pozycję neutralnego przewoźnika handlującego ze wszystkimi państwami europejskimi, w tym ze stronami konfliktu. Ponieważ każde z walczących z sobą państw chciało sparaliżować handel przeciwnika, flota amerykańska znalazła się w bardzo trudnym położeniu. Od początku działań wojennych pomiędzy Wielką Brytanią a Francją brytyjska marynarka wojenna starała się przerwać wymianę handlową Francji z jej koloniami. Chcąc obejść brytyjską blokadę, Francuzi zaczęli korzystać z pośrednictwa państw neutralnych, głównie amerykańskich. Aby zablokować ten handel, rząd brytyjski w listopadzie 1793 roku wydał dekret *Provision Order* zezwalający na rekwirowa-

¹ L. Banning, *Tworzenie republiki federalnej 1783–1789*, red. B.W. Sheehan i I. Wawrzyczek [w:] *Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki*, t. 2, 1763–1848, Warszawa 1995, s. 42; R. Horsman, *The War of 1812*, New York 1972, s. 2; I. Rusinowa, *Aleksander Hamilton*, Warszawa 1990, s. 303.